õpilastega, oli 1875.—76. a. esimese, illegaalselt teotseva eesti üliõpilaste koondise esimees. Samal ajal töötas J. kaasa »Vanemuises« kõnepidajana ning kõneõhtute korraldajana. Eesti Kirjameeste Seltsi astus J. selle tegevuse algusel, pidas seltsi koosolekutel rea kõnesid, oli tegev vanavarakorjamise alal ning eestseisuse liikmena; lahkus tuttaval koosolekul 28. VIII 1881 ühes teiste J. Hurti mõtteosalistega eestseisusest ning seltsistki. Nõo kirikuõpetajana töötas J. kaasa Eesti Aleksandri kooli keskkomitees, olles selle abi-esimees kuni keskkomitee tegevuse lõpetamiseni; avaldas trükis aruande Al. kooli korjanduste seisukorra üle (»Kolmas aruanne tööst Eesti Aleksandri kooli kasuks«, 1881). — Tarvastus asudes jäi J. üldistest ettevõtetest kõrvale, olles tegev kohalikus kooli- ja hariduseseltsis asutajana ning esimehena ja põllumeeste seltsis. Tundes erilist huvi aiapidamise vastu asutas J. Tarvastu kirikumõisas suurema aedviljakasvanduse, kus aedherneste ning -ubade sortide proovimisega tagajärgi saavutas, mis kaugemalgi tähelepanu äratasid.

Enamlaste võimupäevil enne Saksa okupatsiooni vangistati J. ning süüdistati rahvavaenulises tegevuses, lasti aga varssi vabaks. Okupatsiooni ajal võttis J. praostina osa aprillis 1918 Riiga kokkukäsutatud »Maakogu« (Landesversammlung) koosolekust, kus hääletas Läänemere-maade Vene riigist lahutamise poolt, ei ühinenud aga mitte eesti vallavanematega, kes nõudsid rahvale enesele otsustamisõigust rahva tuleviku kohta saatuslikus küsimuses. Eesti iseseisvuse alul (1919. a.) vangistati J. uuesti, kusjuures talle pandi süüks rahvatahte-vastast teguviisi mainitud »Maakogus«, kuid mõne aja järel lõpetati süüdistus.

J.-i sulest on ilmunud E. K. Seltsi Aastaraamatus mitu artiklit; seltsides peetud kõned avaldas J. trükis pealkirja all »Kodukool« I—III (1876—80), andes sellega kaugemalegi lugejakonnale ladusalt kirjutatud üldharidusliku sisuga lugemisvara; üliõpilasena tõlkis J. »Vanemuise« näitelava tarvis näitemängu »Advokaat tohtri ametis« (1876). Peale nende on J. avaldanud mõned vähemad vaimuliku sisuga raamatud, jutlustekogu »Käsu jutlused« (Pärnus, 1901) ja kirjutanud ajalehis rea artikleid.

Hermann, E. kirj. ajal., lk. 477; H. Rosenthal, Kulturbestrebungen d. estn. Volkes (1912); J. Kõpp, Eesti Üliõpilaste Seltsi Ajalugu I (1925); isiklikult saadud andmed. *T.*

JÕGEVER, Jaan, filoloog, seltskonnategelane, kirjanik, sünd. 15. VI 1860 Saaremaal Maasi v. põllumehe pojana. Õppis klk.-koolis, 1873—77 Riia vaimulikus koolis ja 1877—82 Riia vaim. seminaris, mida ometi ei lõpetanud, vaid eksternina abituuriumi õiendas Tallinna Aleksandri gümnaasiumis a. 1883. Astus samal a. Tartu ülikooli, esiti õigus-, siis ajaloo-keeleteaduskonda, mille lõpetas kandidaadina 1887. Oli 1884—89 Treffneri gümn.-is vene keele õpetajaks ja 1889—92 rahvakoolide inspektoriks. Teenis 1892—1903 Tartus sisetsensorina, olles selles ametis erapooletu, kuid väljendades sel ajajärgul ka teatavat skeptilist, olgugi heatahtlikku indifferentsust eesti rahvuslikkude püüete vastu. 1903—20 töötas ta Treffneri gümn.-is eesti keele õpetajana ja 1909—18 (aluni) eesti keele lektorina Tartu ülikoolis, ühtlasi teenides ka Liivimaa Hüpoteegi Seltsis raamatupidajana. Lükkas 1918 tagasi Saksa okupatsioonivõimude ettepaneku jätkata oma tegevust Tartu ülikoolis. Töötas E. V. Tartu ülik. asutajate hulgas (suvest 1919) valitsuse poolt määratud ajutise dekaanina ning (sügisest 1919) eesti keele professorina, alul kohustetäitjana, hiljemini (suvest 1924) erakorralise ja lõpuks (sügisest 1924) korralisena. Suri 6. XI 1924 Tartus.

Nagu harilikult muudelgi iseseisvuse-eelseil tegelastel, on J.-i tööalad olnud väga erisugused. Neist tähtsam oli keeleteadus. Juba E. Kirjam. Seltsi viimaseis aastaraamatuis (1888—89) tutvustab J. eesti lugejakonda Rask'i, Ahlqvisti, Thomseni ja teiste õpetlaste meie sugukeeli käsitlevate uurimustega ning avaldab ka kaks iseseisvat kirjutist: »Esimese järgu kahesilbilistest tüvedest Eesti keeles« ja »Kõige vanem kiri Eesti keeles, mis meie ajani on järele jäänud«. 1904 ilmub J.-il »Eesti keele õpetus koolidele ja iseõppijatele« (171 lk.), mis sisaldab häälikute- ja vormiõpetuse. Selle grammatika erinevaks jooneks on püüd keele praeguse ehituse käsitlusel suuremal määral kasutada soomesugu keelte kaasaegse uurimuse tulemusi; deklinatsiooni ja konjugatsiooni esitusel jaotatakse sõnad liikidesse häälikuloolisest seisukohast. Viimased kaks osa on autor hiljemini arendanud eri teoseks »Käänamise ja pööramise tabelid Eesti kirjakeeles« (E. Kirj. 1913; ka eritrükk, 58 lk.). 1907 ilmub J.-il »Lühike Eesti keele õpetus koolidele« (82 lk.), 1918 »Eesti keele häälikute ajalugu« (224 lk.) ja 1919—20 »Eesti keele grammatika« I (Hääliku- ja vormiõpetus, umb. koolide 5. õppeaastale), II (Enam süvendatud vormiõpetus, umb. 7.—8. õppeaastale), III (Tuletuseõpetus ja lauseõpetus, koolide kõige kõrgemale astmele). Selle teose 2-s viimases osas leidub ülearu pikki keeleajaloolisi selgitusi ja liigseid võrdlusi lähemate ja kaugemategi sugukeeltega. Ajakirjas »E. Kirj.« avaldab J. hulga kirjutisi eesti kirjakeele ajaloo ja kaas-